Kennis Zuid-Holland

Samenvatting
Eindrapport
Armoede in Zuid-Holland

Dit onderzoek is een samenwerking tussen Panteia en de Provincie Zuid-Holland

Zomer 2026

provincie Zuid-Holland

Panteia
Research to Progress

Samenvatting

Armoede in Zuid-Holland is tussen 2019 en 2024 afgenomen. Er is nog steeds meer armoede dan in de rest van Nederland. In heel Nederland heeft 6,1% van de huishoudens te weinig inkomen om van te leven. In Zuid-Holland is dat 7,3%. Dat komt vooral door twee grote steden: Rotterdam en Den Haag. Daar is armoede sterk geconcentreerd. In Rotterdam krijgt 5,4% van de mensen een bijstandsuitkering. In Den Haag is dat 4,1%. Dat is meer dan twee keer zoveel als het landelijk gemiddelde.

Achter deze daling zit een zorgelijke ontwikkeling. Het aantal mensen dat kort in armoede leeft, is flink gedaald (van 3,9% naar 3,5%). Maar het aantal mensen dat al vier jaar of langer in armoede leeft, daalde veel minder (van 4,0% naar 3,8%).

Dit patroon zien we in bijna alle gemeenten in Zuid-Holland. Ook is het inkomenstekort groter geworden: mensen die arm zijn, missen nu gemiddeld meer geld dan vijf jaar geleden. Dit komt deels door een rekenkundig effect. Steunmaatregelen hielpen mensen met een klein tekort net boven de armoedegrens uit te komen. De mensen die overbleven, zitten daardoor relatief verder onder die grens.

Ook het soort mensen dat in armoede leeft, is veranderd. Vroeger waren mensen met een bijstandsuitkering de grootste groep. Nu is werk de belangrijkste inkomstenbron voor de meeste mensen in armoede. Ruim 21.000 huishoudens in Zuid-Holland hebben wel werk, maar verdienen daarmee te weinig om boven het sociaal minimum uit te komen. De groepen met het hoogste risico zijn: mensen die alleen wonen en nog geen AOW krijgen, eenoudergezinnen, huurders en huishoudens met een migratieachtergrond. Er komen ook nieuwe kwetsbare groepen bij: jonge zelfstandigen zonder financiële buffer, flexwerkers, en mensen die werken via de gig economy (bijvoorbeeld bezorgers die via een app werken). Deze groepen vallen buiten de klassieke regels voor bijstand. Daardoor zijn ze moeilijker te bereiken met hulp.

Uit een analyse blijkt dat gemeenten in Zuid-Holland sterk van elkaar verschillen. Rotterdam en Den Haag zijn twee uitzonderingen, door hun grote omvang. Ook Wassenaar heeft een uniek profiel. Daarnaast zijn er vier duidelijke groepen gemeenten.

De eerste groep bestaat uit landelijke gemeenten met weinig problemen. De tweede groep is meer verstedelijkt, met meer sociale kwetsbaarheid en de meeste druk op gezinnen. De derde groep bestaat uit de studentensteden Leiden en Delft. De vierde groep bestaat uit rijkere gemeenten aan de rand van de provincie. Deze gemeenten hebben gemiddeld een goed inkomen, maar toch meer problemen rond gezinnen en werk dan je zou verwachten. Welvaart en kwetsbaarheid gaan in deze groep dus niet vanzelf samen. Ook in rijkere gemeenten zijn er groepen huishoudens die structureel in een zwakke positie zitten.

Gemeenten pakken armoede op verschillende manieren aan. Dat komt niet alleen door de doelgroep. Het hangt ook af van de politieke kleur van het gemeentebestuur, de geschiedenis van de gemeente, en hoeveel geld en mensen er beschikbaar zijn. Gemeenten met een vergelijkbare situatie gebruiken toch verschillende inkomensgrenzen: tussen 110% en 130% van het sociaal minimum. Gemeenten die eerder flink hebben bezuinigd, of die zijn gestopt met samenwerken met andere gemeenten, hebben nu minder doelmatig armoedebeleid. Dat blijft zo, ook als de gemeente het financieel weer beter heeft. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 hebben veel gemeenten nieuwe bestuursafspraken gemaakt. Dit heeft directe gevolgen voor het beleid.

Ondanks de verschillen hebben gemeenten wel één probleem gemeen: de meeste proberen vooral de gevolgen van armoede te verzachten, niet de oorzaken aan te pakken. Onderzoek van het IPE (een onderzoeksinstituut) laat zien dat een huishouden tot €200 per maand meer of minder kan krijgen, puur omdat ze in een andere gemeente wonen. Dat is niet eerlijk. Toch zien we ook een verandering: steeds meer gemeenten willen inzetten op bestaanszekerheid, preventie en gelijke kansen.

Maar in de praktijk blijven de meeste gemeenten vooral financiële regelingen gebruiken. Dat komt door een tekort aan capaciteit, en door onzekerheid over geld: het Ravijnjaar 2026 en een mogelijke nieuwe financiële tegenvaller in 2028 spelen hierbij een rol.

Het Ravijnjaar heeft tot nu toe niet geleid tot grote bezuinigingen op minimaregelingen. Maar het remt wel nieuw beeid. Preventieve en brede aanpakken zijn het kwetsbaarst als er weinig geld is. Dat komt doordat de resultaten van preventie niet direct zichtbaar zijn, en de voordelen vaak in andere sectoren terechtkomen. Zonder financiële zekerheid voor meerdere jaren dreigen gemeenten terug te vallen op de wettelijke basisregels. Dat is jammer, want juist preventief en breed beleid vraagt om langdurige investeringen.

Gemeenten geven daarnaast aan behoefte te hebben aan betere data: vergelijkbare cijfers over niet-gebruik en bereik van regelingen, eenduidige afbakening van doelgroepen, en meer inzicht in hoe rijksbeleid doorwerkt op lokale armoedecijfers.

Colofon
Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland
Zomer 2026

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.Zuid-Holland.nl

Opdrachtgever
Provincie Zuid-Holland

Auteurs
Aram Klijn, Marijke Beulen, Sjoerd Bos,
Paul Vroonhof

Vormgeving en productie
Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland

260703040